

Ataç'ın Ankara'daki Sinema Günleri

Ataç's Cinema Days in Ankara

Gülseren MUNGAN YAVUZTÜRK

Araştırmaçı, Yazar
gmyavuzturk@yahoo.com

Öz

Dilimizin ve edebiyatımızın gelişimine adanmış yaşamının en verimli yıllarını Ankara'da yaşamış, gözlerini hayata bu kentte kapamış olan Nurullah Ataç, Ocak 1953'ten Mayıs 1957'ye kadar tuttuğu ünlü Günce'sinde, sınırlı da olsa bazı günler başkent sinemalarında izlediği filmlerden ve kentteki sinema yaşamından da söz açmıştır. Çalışmada, yazarın Günce'deki anlatımlarından yola çıkarak elli yılların Ankara'sında izlediği filmler ve kentin sinema hayatına dair duygu ve düşünceleri değerlendirilmektedir.

Anahtar sözcükler: Nurullah Ataç, Büyük Sinema, Ankara Sineması, Ulus Sineması, Renkli Sinema, Gölbaşı Sineması, Atatürk Bulvarı

Abstract

Nurullah Ataç, who spent the most productive years of his life devoted to our language and literature in Ankara and who finally closed his eyes in the same city, wrote about the films he watched in the cinemas of the capital on the limited days they were open and the cinematic life of the city in his famous diary, which he kept from January 1953 to May 1957. This work begins with the author's Diary reminiscences to evaluate his feelings and thoughts about the films he watched in 1950s Ankara and the cinematic life of the city.

Keywords: Nurullah Ataç, Grand Cinema, Ankara Cinema, Ulus Cinema, Renkli Cinema, Gölbaşı Cinema, Atatürk Boulevard

Giriş

Bir sanat ve düşünce insanı olan Nurullah Ataç, Cumhuriyetimizin kültürel tarihine mal olmuş önemli edebiyatçılarımız arasında yer alır. Zengin konu çeşitliliğiyle yaşamın her alanını kucaklayan yazılarında, doğruyu kendiyile çatışarak arayan bir düşünce çizgisi izleyen yazarımız; aynı zamanda yetkin bir dil işçisi olarak Fransız edebiyatından pek çok değerli eseri dilimize kazandırmıştır. Ataç'ı unutulmaz kılan bir diğer özelliği, eskinin ağırlığından uzakta yepyeni anlatımlara açık, yalın, duru bir Türkçenin inşası yolunda gösterdiği ısrarlı ve gözü pek çabadır. Cumhuriyet'in modernleşme idealinin güçlü savunucularından olan Ataç, benimsediği bu ülküyü

hayata geçirmede öğretmenlik mesleğini en etkili yollardan biri olarak görür.

Ataç, tüm bu alanlardaki çalışmalarının önemli bölümünü, yaşamının 23 yıldan uzun bir süresini kapsayan Ankara yıllarında gerçekleştirmiştir. İstanbul'dan Ankara'ya Ağustos 1925'te gelen yazarımız, Ekim 1926'da Milli Eğitim Bakanlığı'na geçerek Talim ve Terbiye Dairesi'de çevirmenliğe başlamış, Ankara Orta Muallim Mektebi'nde edebiyat ve sanat tarihi öğretmeni olarak görev almıştır. Eylül 1930'da tekrar İstanbul'a dönen Ataç, burada çeşitli liselerde Fransızca öğretmenliği ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Yabancı Diller Okulu Fransızca Rektörlüğü görevlerinde bulunduktan sonra, 1939

Eylül'ünde geri dönerek bir daha yaşamının sonuna kadar ayrılmayacağı Ankara'ya yeniden yerleşir ve Gazi Terbiye Enstitüsü'nde Fransızca öğretmenliğine başlar (Şekil 1). 1 Temmuz 1941'de Atatürk Lisesi Fransızca öğretmenliğine geçecektir. Basın Yayın Umum Müdürlüğü'nde, Basım ve Dağıtım Dairesi Şefi olarak görevlendirildiği on aylık dönem dışında, 1945 sonlarına kadar öğretmenliği sürdürür. Ardından Cumhurbaşkanlığı Çeviriciliğine atanan Ataç, bu son resmi görevine, emekli olduğu 7 Şubat 1952'ye kadar devam eder (Ulçugür, 1964, ss. 4-6).

Artık Türk Dil Kurumu'ndaki çalışmalarına ve çok sevdiği kitaplarına daha çok zaman ayırabilecektir. Sanatçı dostlarıyla bir araya geldiği Özen Pastanesi'nde sürdürülen edebiyat tartışmalarında, şimdi daha bir ateşlidir. Yakın dostlarından Tanpınar, bir akıl adamı olarak nitelendirdiği Ataç'ın aynı zamanda bir duygu adamı da olduğunu belirtmiştir. (Tanpınar, 1959, s. 53) Yazarımızın bu özelliği, o yıllarda katıksız bir doğallıkta kaleme aldığı Günce'sinin

satırlarında görülebilmektedir. Okuyup düşündükleri izleğinde çağrışımlarla gelişen bu içtenlik dolu sayfalarda (1998a, 1998b), sanatçımız zaman zaman sinemadan, gördüğü filmlerden ve Ankara'nın sinema yaşamından da söz açar. Ataç'ın, duygu ve düşüncelerini sinemayla ilişkilerine yönelttiği bu içtenlik dolu sayfalar; bir zamanlar başkentte beğeniyle karşılanmış bazı filmlerin; hayatı özgürce sorgulayan bir düşünce insanının özgün bakış açısından değerlendirilişine tanıklık etmektedir.

Örneğin Günce'nin 28 Ocak 1953 tarihli sayfasında (1998a, s. 23), o günlerde Büyük Sinema'da gösterilmekte olan *Rüzgar Gibi Geçti* (Gone With the Wind, 1939) filminden (Şekil 2, Şekil 3) söz açılır. Yazarımız, kentte olağanüstü bir ilgiyle karşılanan ve gösterimi başlı başına bir olay haline gelen bu filmi görmeye hiç de istekli olmadığını belirtiyordu. Ona göre film, fazlasıyla uzundur, ayrıca çoğunluğun beğenisini kazanmış böylesine ünlü yapıtların gerçekten güzel olabileceklerine inanmamaktadır.

Şekil 1. Ataç Gazi Terbiye Enstitüsü'nde öğrencileriyle, 3 Mayıs 1940.
Kaynak: Gülseren Mungan Arşivi.

Şekil 2. Rüzgâr Gibi Geçti filminin reklamı.
Kaynak: Rüzgâr Gibi Geçti, 1953, 27 Ocak, s. 6.

Orson Welles'in "Othello"sunda Shakespeare'i Aramak

Aynı yılın Nisan ayı başlarında Orson Welles'in sinemaya uyarladığı *Othello*'yu (*The Tragedy of Othello: The Moor of Venice*, 1952) izlediğinde, sinemanın Shakespeare'in eserini fazlasıyla değiştirdiği kanısına varır. Öyle ki ona, Shakespeare'in *Othello*'su demekte zorlanıyordur. Üstelik filmi beğenip beğenmediğinden de emin değildir. Gerçi birtakım güzel resimler izlemiştir, filmin bir iki yeri de insanı sarıyordu; ancak kıskançlığın yakıcı bir duygu olarak *Othello*'nun yüreğinde usul usul kök salışı, sinema

Şekil 3. Rüzgâr Gibi Geçti filminin tanıtım broşürü.
Kaynak: Süleyman Özyıldırım Arşivi.

diline aktarılamayınca, o büyük eserden geriye yalnızca resimlerle anlatılan yavan bir masal kalmıştır. Hayır, yazarımız Orson Welles'in *Othello*'sunu sevmemiştir. Welles "belki iyi bir oyuncu"dur ama; "Shakespeare'in eserinin özünü, anlamını bozmuş" olduğu da bir gerçektir (Ataç, 1998a, ss. 49-50).

Tekrar Tekrar İzlenen Filmler

Ataç, sinemaya gitmekten genellikle hoşlanmamaktadır; fakat kentteki pek çok insan gibi, bazı günler onun da yolu sinemalara düşer. O çok ender günlerden birinde, Elia Kazan'ın çektiği *Arzu Tramvayı'nı* (*A Streetcar Named Desire*, 1951) (Şekil 4) görmek için Sıhhiye'deki Ankara Sineması'na gidecektir. Ne var ki hakkında pek çok övgü duyduğu için seyretmeyi göze aldığı filmi ilk izlediği günün gecesi,¹ eline kalemını alıp Günce'sini açtığında,

1 8 Ocak 1954 gecesi.

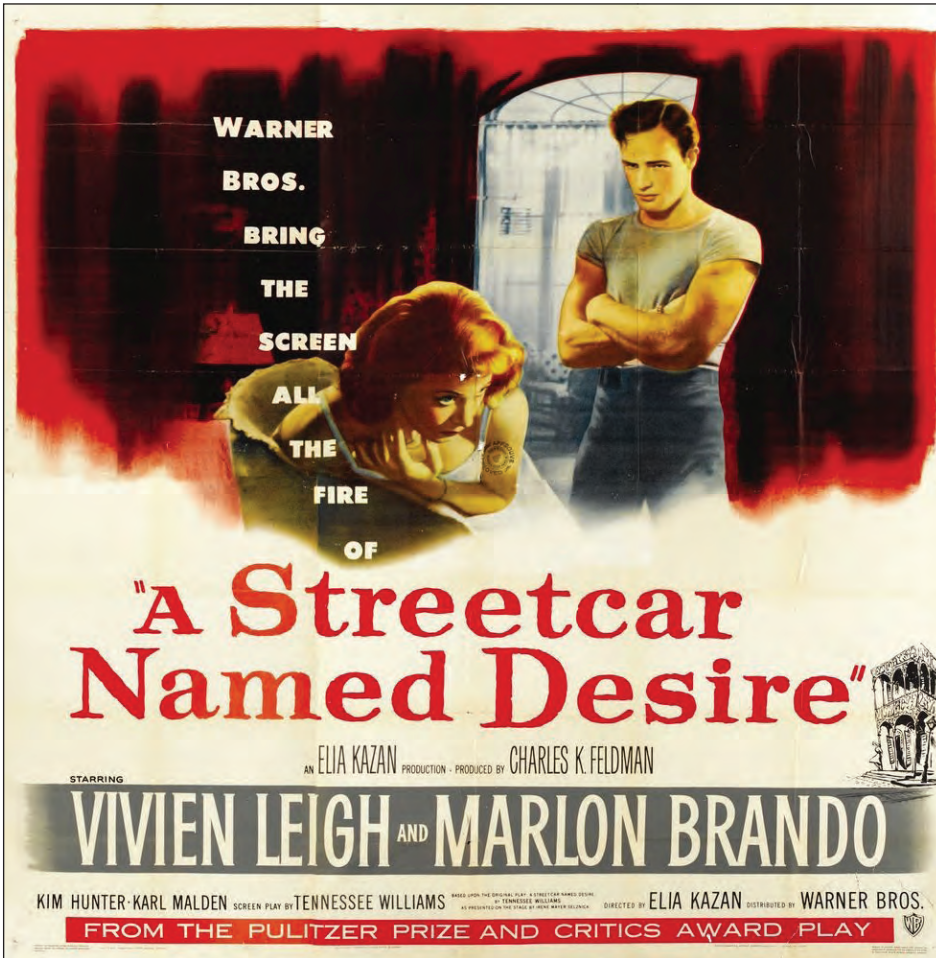

bu seyir hakkında pek olumlu şeyler yazmamıştır. Aslında bir yandan düşündükçe filmde “beğenilecek çok şeyler” olduğunu “seziyordur” ama; İngilizce bilmediği ve Türkçe alt yazılar yetersiz olduğu için filmi tam anlayamamış, böyle olunca da doğal olarak sıkılmıştır. O gün sinemada hoşuna giden tek şey, Arzu Tramvayı’ndan önce gösterilen kısa müzikli film olur. *Xavier Cugat* orkestrasını gösteren bu küçük seyirliğin bir kez daha izlenebilecek güzellikte olduğunu düşünmektedir (1998a, s. 151).

Bir iki gün sonra aynı filmi yeniden izleyen yazarın, bu kez *Arzu Tramvayı* konusunda Günce’sine yazdıkları, öncekinden farklı olacaktır. Çünkü filmdeki o alışık olmadığı türden güzelliklerin ayırdına varmıştır. Daha önce dikkatinden kaçan bir söz yüzünden, ona karanlık ve anlaşılmaz gibi görünen yapıt, şimdi gözünde aydınlanmış, bir anlam ve değer kazanmıştır. “Sevdim, çok sevdim o filmi” diyerek beğenisini, coşkuyla belirtir Günce’de (Ataç, 1998a, s. 152).

Ataç'ın 1954 yılı Şubat başlarında gene Ankara Sineması'nda gördüğü, *Ağa Düşen Kadın* (La Red, 1953) filmiyle (Şekil 5) ilgili izlenimleri, tersine bir doğrultuda geliştirecektir (1998a, s. 163). İlk izleyişinde, güzel deniz manzaraları içeren yalın bir “tragedya” özelliği bulduğu film, ikinci izleyişinde, gözündeki tüm çekiciliğini yitirmiş, o çok beğendiği yalınlığın ardında bir tür yavanlık gizlendiğini sezmiştir. Fakat bu film için ikinci kez zaman harcadığına yine de pişman değildir. En azından böylece filmin birtakım “düzme güzelliklerle” kendisini sonuna dek kandırmasını önlediğini düşünür. Sonuçta film, ikinci defa izlenmeye dayanmamıştır. Oysa *Arzu Tramvayı* için durum tamamen farklıdır (1998a, ss. 166-167).

Ataç'ın 1954 yılı kış aylarında sinemaya daha sık gitmeye başladığı anlaşılıyor. Ancak gördüğü filmler konusunda Günce’sine aktardıkları, beyazperdede izlediklerinden pek de hoşnut kalmadığını gösteriyor. Yazarımızın o kış izleyip sevmediği diğer bir film, 22 Şubat Salı günü Ankara

Şekil 4. Arzu Tramvayı filminin afişi.
Kaynak: Gülseren Mungan Arşivi.

Şekil 5. Ağa Düşen Kadın filminin fotokartı.
Kaynak: Gülseren Mungan Arşivi.

Sineması'nda seyrettiği *Hayat Kasırgası*'dır (Bufere, 1952) (Şekil 6). "Nedense iyi bir şey olduğunu umuyordum o filmin" sözleriyle başlayan eleştirisinde; konu, oyunculuk ve işleniş bakımından olumsuzluklarını vurguladığı film hakkında yargısı kesindir: "Bomboş bir film". Üzerinde özellikle durduğu nokta ise, Jean Gabin'in filmdeki oyunculuğudur. Gerçi değerli aktör, her zamanki gibi usta bir oyunculuk sergilemiştir; ama Ataç'ın ondan beklediği bundan daha fazla bir şeydir. Onun Gabin'in oyununda gördüğü eksiklik, "yaratma"nın olmayışıdır. Yazara göre, izleyiciye "Bak, ne güzel anlamış insan gönlünü!" dedirtecek bir ruh yoktur bu oyunculukta (1998a, ss. 169-170).

Şekil 6. Bufere filminin afişi.
Kaynak: Gülseren Mungan Arşivi.

"Nilgün"ü İzlemenin Dayanılmaz Sıkıntısı

Takvimlerin 1954 yılının 30 Mart'ını gösterdiği gün, Ataç Günce'sine şu cümleyi yazar: "Bu yıl bir hal oldu bana: Hoşlanmaya başladım sinemadan". O hafta Ankara sinemalarında gösterilmekte olan *Roma Kanlar İçinde* (Spartaco, 1952) ve *San Fransisco Ateşler Altında* (The San Fransisco Story, 1952) gibi yabancı filmler, adları yönüyle itici gelmiş olmalı ki, "Bir de Türk filmi göreyim" düşüncesiyle o günlerin hakkında en çok konuşulan filmi olan *Nilgün*'ü², (1954) izlemek üzere (Şekil 7) Büyük Sinema'ya gider. Fakat gişeden biletini alıp yerine

2 Refik Halit Karay'ın "Nilgün" adlı romanından uyarlanan 1954 yapımı film.

Şekil 7. Nilgün filminin afişi.

Kaynak: Gülseren Mungan Arşivi.

oturduktan sonra, filmin Münir Hayri Egeli tarafından çekildiğini öğrenince, içini büyük bir sıkıntı kaplamıştır. Çünkü Egeli'nin elinin değdiği hiçbir şeyin hoşuna gitmeyeceğinden kesinlikle emindir. Film boyunca içindeki sıkıntı daha da çoğalır. Üstelik sinemadaki bazı seyircilerin uygunsuz davranışları da canını fazlasıyla sıkıştır. Filmin her öpüşme sahnesinde, salondaki birtakım insanlardan “acayip sesler” yükselmesine çok içerleyen yazarımız, “Ankara’da sinemaya giden kimselerin böyle bayağılıklardan vazgeçtiklerini sanıyordum. Çoktandır bırakmışlardı da...” diyecektir. Ona göre, bu tür davranışlar sergileyen kişiler, sinemada tutulmayı salondan hemen atılmalıdır (1998a, ss. 183-184).

1954’ün Diğer Filmleri: “Viva Zapata”, “Korsanlar Kralı” ve “Yanık Kalpler”

İlerideki günlerde sinema salonlarına bir kez daha yolu düşen Ataç, 6 Nisan Salı günü öğleden sonra Büyük

Şekil 8. Erol Flynn Korsanlar Kralı’nda.

Kaynak: Gülseren Mungan Arşivi.

Sinema’da, başroldeki Marlon Brando’nun oyunculuğuna şapka çıkardığı *Viva Zapata*’yı (*Viva Zapata!*, 1952) izler. Filmin başrol oyuncusunun sanatkârlığına kuşkusuz bir diyeceği yoktur ama; bu kadar beğenilmesini bir türlü anlamlandıramadığı John Steinbeck’in eserinde, “bir basitlik” olduğu kanısındadır (1998a, s. 188).

Yazar o günün ardından Günce’sinde, sinemadan ve filmlerden bir daha ancak aylar sonra söz açar. 28 Aralık 1954 günü yazdığı sayfada, “Bu yıl az gittim sinemaya” diyordu; çünkü izlediği filmlerde aradıklarını bulamamış, bu nedenle de yıl boyunca sinemadan soğumuştur. Hele *Korsanlar Kralı* (*The Master of Ballantrae*, 1953) adlı film; hem içerdiği öykü, hem de oyunculuk yönüyle unutamayacağı kadar olumsuz bir izlenim bırakmıştır onda. Şu Erol Flynn, “doğrusu yakışıklı bir adam”dır (Şekil 8); ama Ataç’ın gözünde “oyuncu olarak hiçbir değeri yok”tur (1998a, s. 291).

“Neyse ki” 28 Aralık günü Ulus Sineması’nda “Yanık Kalpler”i (*Le Grand Jeu*, 1954) izler ve çok beğendiği bu film sayesinde sinemayla yeniden barışır. Film, onu öylesine sarmıştır ki, “Birçok yerlerini soluğumu tutarak seyrettim” diyordu. O hafta işleri çok yoğun olduğu için filmi tekrar göremeyeceğine üzülmemektedir (1998a, ss. 291-292).

Chaplin’in Kayıtsız Kalınamayacak Büyüklüğü

Günce’nin 1955 yılını kapsayan sayfalarına geçildiğinde, Ataç’ın o sene bir filminden ilk kez 17 Mart tarihinde söz açtığı görülür: Önceki akşam Chaplin’in *Limelight*’ını (*Sahne Işıkları*, 1952) izlemiştir. Duyguculuğu sevmeyişi

için filme başlangıçta “karşı komak, omuz silmek” istediye de, bunu başaramadığını anlatır. Çünkü izledikçe “Büyük bir sanat erinin, büyük bir adamın karşısında olduğunu” adeta yüreğiyle kavramış ve kendini büyük bir hayranlıkla beyazperdedeki “bu mucizenin sevincine” bırakmıştır. “Öyle sanıyorum, bir daha görmeye vaktim olmayacak Limelight'ı.” der. Oysaki filmi, “birçok kez” izlemeyi istiyordur (1998a, ss. 319-320).

Ataç, bazı filmlerden onları yeniden izlemeyi düşünecek kadar hoşlanmasına karşın, genellikle sinemaya fazla zaman ayıran biri değildir. Boş kaldığı zamanlarda, daha çok yakınlarıyla sohbet etmeyi ya da yatağına uzanıp okumayı seven yazarımız, sinemada bir buçuk, iki saat boyunca bir koltuğa oturup gözlerini perdedeki görüntülere dikmeyi oldukça yorucu bulmaktadır.

Onu sinemalardan uzaklaştıran diğer bir neden de, programlarda iyi filmlere az yer verildiğini düşünmesidir. Örneğin yabancı kaynaklarda haklarında övgü dolu eleştiriler okuyup da görmeye heveslendiği pek çok filmi, getirilmedikleri için izleyememiştir (1998a, ss. 386-387).

Ankara Sinemalarında Bir Yalnız Adam

Eşi Leman Hanım'ın 1955 yılı Mayıs'ındaki ölümünün ardından yazarımızın sinemayla ilişkisi, farklı bir boyut kazanacaktır. Sinemalar şimdi onun için, bir anlamda kendini oyaladığı mekânlardır. Gösterimdeki filmlerin iyi olup olmadığına bakmaksızın sık sık sinemaya gitmekte, bir filmden sıkıldığı zaman da yarıda bırakıp çıkmaktadır. Bazen beğendiği filmleri gerçekten güzel olup olmadıklarını anlamak için birkaç kez üst üste izlediği de oluyordur (Tolluoğlu, 1980, s. 132; Ataç, 2011, s. 177).

Sinema salonlarına bir türlü içi ısınmayan Ataç, 2 Temmuz akşamı defterine, “aylardan beri sinemaya gittiğim yok.” kaydını düşmüştür (1998a, s. 353). Ancak ilgisini çeken bir film söz konusu olduğunda, yorgunluğu göze almaktan kaçınmadığı anlaşılıyor. 1955 yılının 22 Ekim günü *Morgue Sokağı Cinayetleri*'ni (Phantom of the Rue Morgue, 1954) izlemek üzere Ankara Sineması'na gidişi de bu nedenledir. Fakat filmi izleyip de Edgar Allan Poe'nun o çok sevdiği öyküsüyle adından başka yakınlığı olmadığını görünce, durumu tam bir “saygısızlık” olarak tanımlar. Mademki diyordur, film çekilirken Poe'nun öyküsünü böylesine değiştirip bozacaklardı, o halde neden adına, *Morgue Sokağı Cinayetleri* dediler? (Ataç, 1998a, s. 391).

Neyse ki, aynı hafta içinde Büyük Sinema'da izlediği *Ekmeğe, Aşk ve Hayal* (Pane Amore e Fantasia, 1953), sinema konusunda yaşadığı düş kırıklıklarının onarılmasına yardımcı olur. Filmin perdeden akıp giden

etkileyici görüntüleri karşısında; hayranlık, rahatlık ve de sevinç duyarak geçirdiği zamanın ardından, gece on biri geçerken eve gelir gelmez ilk işi, kaleme sarılıp Günce'sine bu İtalyan güldürüsü hakkında övgüler yazmak olur (1998a, ss. 393-394).

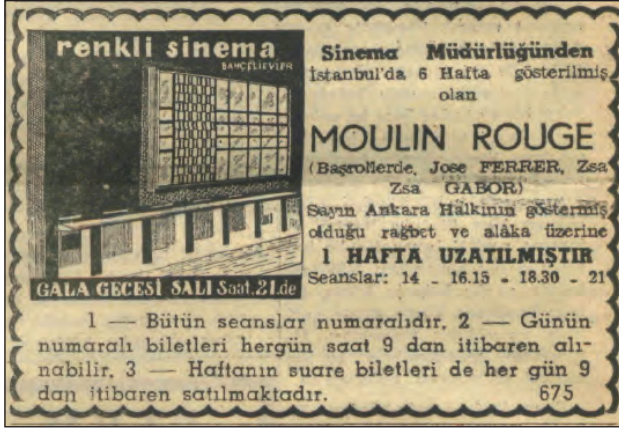
Anlattıklarına bakılırsa Ataç; Vittorio de Sica'nın filmdeki oyunculuğunu çok beğenmiş, Gina Lollobrigida'yı çok güzel bulmuş, hele filmdeki eşeğe bayılmıştır. Sırf bu eşeği görmek için filme üst üste iki üç kez gittiğini belirtir. Zavallı eşeğin filmin sonunda ölmesi ise, yazarı fazlasıyla üzmüştür (Tolluoğlu, 1980, s. 132).

Günce'nin 1955 yılında yazılmış sayfalarında Ataç'ın sözünü ettiği son film, 30 Ekim Pazar akşamı Yenişehir'deki Ulus Sineması'nda izlediği *Ali Baba ve Kırk Haramiler*'dir (Ali-Baba et les quarante voleurs, 1954). İzleyenlerin “eğlendirir” diyerek salık verdikleri filmde, “eğlenmek şöyle dursun başından sonuna” sıkılan yazarımız, “Yalnız kazanç kaygısıyla, para kaygısıyla çevrilmiş bir şerit” olarak nitelendirdiği filmin başrol oyuncusu Fernandel'den de zerre kadar hoşlanmamıştır. “Adı yığımları sürükleyen” ünlü oyuncunun yüzünü, gülüşünü fazlasıyla itici bulan Ataç'ın, yalnızca güzel ve sevimli oyuncuların rol aldığı filmler izlemekten hoşlandığını öğreniriz. Sinemaya “bir iki saat eğlenmek, bir tat duymak için” gittiğini söyleyen yazar, sinema perdesinde birtakım “çirkin, sevimsiz kişiler” izlemenin yüreğini sıkıldığını belirtir (1998a, s. 395).

1956 Yılı Filmleri

Günce'nin yapraklarında günler ve düşünceler akıp gidiyordur. 1956 Şubat'ı sonlarına doğru Ataç, bir gündüz seansı Ankara Sineması'nda izlediği *Venedik Tatili* (Summertime, 1955) adlı filmde, “O da iyi bir nen değildi” diyerek sıkıntıyla söz eder (1998b, s. 25).

Aynı yılın ortalarına ulaşıldığındaysa, izlerken gene çok sıkıldığı bir başka filmi ele alacaktır. Söz konusu film, 4 Mayıs Cuma akşamı Bahçelievler'deki Renkli Sinema'da seyrettiği *Kırmızı Değirmen*'dir (Moulin Rouge, 1952) (Şekil 9). Yazara göre, oyunlar ve şarkılarla anlamsızca uzatılmış filmde, ana konuyu oluşturan Toulouse-Lautrec'in sanatçı kişiliği, dehası işlenmediği gibi; bu büyük ressam, sakatlığı nedeniyle “acılar, üzüntüler çeken, sonra da kendini içkiye veren herhangi bir kişi” olarak gösteriliyordu. Yazarı burada asıl kızdıran, filmin 1900 yıllarındaki eğlence dünyasının gürültüleriyle doldurulmuş “oldukça bayağı” öyküsüne, Toulouse-Lautrec gibi değerli bir sanatçının karıştırılmış olmasıdır. Ataç, Moulin Rouge'da yakaladığı olumsuzluklardan öylesine etkilenmiş görünüyordur ki, henüz işletmeye yeni

Şekil 9. Moulin Rouge filminin ilanı.

Kaynak: Moulin Rouge, 1956, 4 Mayıs, s. 4.

açılmış olan Renkli Sinema'nın, Ankara'da büyük beğeni toplayan ilginç dekorasyonununun tek kelimeyle de olsa söz etmez (1998b, ss. 44-45).

“Önemli, büyük yazarların hepsini de sevmek boynumun borcu değil ya!” diyen yazarımızın, (1998b, s. 211) sinema konusunda da aynı görüşü benimsediği anlaşılıyor. Çünkü Gölbaşı Sineması'nda bir Alfred Hitchcock başyapıtı olan *Arka Pencere*'yi (Rear Window, 1954) izlediği günlerde Günce'sine; filmi beğenmediğini, beğenmemekle kalmayıp üstelik çok da kötü bulduğunu yazacaktır. Yalnızlıktan her zaman hoşlanan; yalnızlığın düşüncelerini, düşlerini beslediğini düşünen Ataç, *Arka Pencere* hakkında herkesten farklı şeyler düşünüyor olmaktan sanki biraz sıkılmış gibidir. Çok övdükleri için gidip gördüğü bu filmi beğenmediğini söylemeye utandığını itiraf eder; ama filmin pek de parlak bir polis öyküsü olmadığını belirtmekten de kaçınmaz. yazarımız, söz konusu film hakkında Günce'sine yazdıklarını şu cümleyle tamamlayacaktır: “Şimdi düşünüyorum da tatla anılacak bir yerini bulamıyorum” (1998b, s. 162).

Eski Ankara sinemalarının Ataç'ın duygu ve düşünce dünyasında bıraktığı izleri araştırmak amacıyla, Günce'nin yapıtlarında çıktığımız yolculuk, son menziline 1956 yılının tarih atılmamış bir sayfasında ulaşır.

Bu kez söz konusu film, onu düş kırıklığına uğratan *Arka Pencere*'yle aynı hafta içinde izlediği, “*Ekmek, Aşk ve Kıskançlık*”tır (Pane Amore e Gelosia, 1954). Bir yıl önce gördüğü ve hâlâ unutamadığını söylediği, *Ekmek, Aşk ve Hayal* (Pane Amore e Fantasia, 1953) (Şekil 10). adlı İtalyan filminin bir tür devamı olan *Ekmek, Aşk ve Kıskançlık*; yazarımızda, tıpkı ilk filmde olduğu gibi büyük

Şekil 10. Pane Amore e Fantasia filminin afişi.

Kaynak: Gülseren Mungan Arşivi.

bir hayranlık uyandırmıştır. Filmin, son derece sıradan bir konuyu, şiirsel tatlara örülmüş bir anlatımla, insanın içini açan bir güzelliğe dönüştürüşündeki başarıdan heyecanla söz eden Ataç, *Ekmek, Aşk ve Kıskançlık* hakkında yazdıklarını, beğendiği bütün filmler için söylediği, o tanıdık cümleyle tamamlar: “Bir daha gideceğim o filmi görmeye” (1998b, s. 163).

Sonuç Yerine

Yazarımızın ilerideki günlerde, aynı filmi ya da bir başkasını görüp görmediğini bilemiyoruz; çünkü Günce'sinde, sinemalardan ve filmlerden bir daha hiç söz açmaz. Belki de, 1957'nin ilk aylarında yakındığı, o yürürken birdenbire geliveren yorgunluklar yüzünden gidememiştir sinemalara, (1998b, s. 206) ya da kim bilir belki gitmiştir de, izlediklerini anlatılmaya değer bulmamıştır.

Ataç ölümüne, Atatürk Bulvarı'ndaki o güzelim kestane ağaçlarının köklerinden kesildiklerini görüp ağladığı, 1957

baharında yenilmişti (Ataç, 1998b, ss. 242-243; Ataç, 2011, s. 159). Yaşasaydı, tıpkı bizlerin, *Günce*'de anılan o eski Ankara sinemalarının birer birer yitirilişine tanık olmamız gibi, başkentte daha kimbilir nelerin yok oluşunu kırgın gözlerle izleyip üzülecekti.

Kaynakça

Ataç, (1998a). *Günce: 1 (1953-1955)*. İstanbul: Can Yayınları.
Ataç, (1998b). *Günce: 2 (1956-1957)*. İstanbul: Can Yayınları.
Ataç M. (2011). *Küçükhanım Meralika*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Tanpınar A. H. (1959) Nurullah Ataç için. *Ataç'a saygı* içinde (ss. 47-53) İstanbul: Varlık Yayınları.

Tolluoğlu, M. (1980). *Babam Nurullah Ataç*. İstanbul: Çağdaş Yayınları.

Ulçugür, S. (1964). *Nurullah Ataç: Hayatı, sanatı, eseri*. İstanbul: Varlık Yayınları.